

Bakgrunnen for Forfatterforeningens støtte til oppropet:

Forfatterforeningen stilte seg i juni bak et opprop for å vise solidaritet med kunstnere som er utsatt for hets, trakassering og trusler. Oppropet ble underskrevet av til sammen 15 kunstnerorganisasjoner, og du finner lenken til det her:

<https://www.forfatterforeningen.no/artikkel/dnf-stotter-opprop-om-kunstneres-ytringsfrihet/>

Styret i Forfatterforeningen ønsker å presisere at oppropet hadde som formål å styrke ytringsfriheten til de kunstnerne som stilner fordi hat, hets og trusler gjør det mer og mer utfordrende for dem å ytre seg. Styret tar imidlertid kritikken fra medlemmer på stort alvor. Kritikken har blant annet gått på at enkelte mener at oppropet prøver å legge begrensninger på den frie debatten. Både arbeidsutvalget og styret ser at teksten til oppropet burde ha vært jobbet mer med og vært mer presis, for at intensjonen bak oppropet skulle komme tydeligere frem. Styret vil imidlertid understreke at oppropet ikke er eller har vært en støtte til begrensning av ytringsfriheten eller til scenenekt og sensur.

Kritikk er helt nødvendig når kunsten skal være en del av den offentlige samtalen. Som mange forfattere mener styret at kunstnere trenger flere kritiske blikk på det de skaper, ikke færre. Hat, trusler og trakassering handler imidlertid om noe ganske annet, og er noe foreningen arbeider med for å sikre et mangfoldig ytringsrom.

Bakgrunnen for oppropet:

I Kunstnernetverket, et forum som består av 19 landsomfattende kunstnerorganisasjoner som representerer skapende og utøvende kunstnere i Norge, har det flere ganger det siste året kommet opp at noen kunstnere i gjentakende og økende grad blir utsatt for hets og hatefulle ytringer. Det har spesielt vært dansekunstnere som har meldt at de har vært utsatt for dette. De forteller at de har opplevd alvorlige trusler som følge av innlegg og kommentarer på sosiale medier og nettsteder uten redaksjonell behandling.

Kunstnernetverket har ønsket å lytte til disse erfaringene og vært opptatt av hva det er mulig å gjøre for å motvirke denne tendensen.

Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer (2016-2020) vektla en forpliktelse til å «bekjempe hatefulle ytringer og intoleranse. Ytringsfriheten er en umistelig verdi. Den står sterkt i Norge. Vi skal ikke spre eller oppfordre til hat.» Videre at «Offentlige myndigheter og undervisningsinstitusjoner har et særlig ansvar for aktivt å forebygge hatefulle ytringer og sørge for at personer som utsettes for dette får oppfølging.»

I april 2021 arrangerte Kulturrådet et seminar og innspillsmøte om hets og trakassering i kunstfeltet med tittel *Hvem tar ansvaret?*

<https://kulturradet.no/kalender/hendelse/-/seminar-om-hets-og-trakassering-i-kunstfeltet>

Kunstnerpolitisk utvalg i Kunstnernettverket (som Kriznik er utvalgsleder for) har i etterkant av dette seminaret gjennomført møter med Kulturrådet og drøftet hvordan ledere av kunstnerorganisasjoner kan bistå de som har opplevd hets og som henvender seg til sin forening. Samtalene har også dreid seg om hvordan Kulturrådet eventuelt kan bidra. Forfatterforeningen kan ta imot henvendelser og ivareta forfattere som opplever hets og trakassering. Foreningen kan oppfordre til å anmelde trusler, men det er vanskelig å finne helt ut av hvordan vi kan motvirke økende hets og trakassering både på det litterære feltet og kunstfeltet under ett.

De som var på Forfatterforeningens årsmøte i 2019 husker trolig at Sumaya Jirde Ali fortalte at da hun fikk telefonen om at hun var tildelt Forfatterforeningens ytringsfrihetspris, knapt rakk å bli glad før hun kjente frykt for hva oppmerksomheten rundt hennes person ville føre til. I 2017 anmeldte Antirasistisk Senter i samråd med Jirde Ali et innlegg skrevet på Facebook. I 2019 ble kvinnen bak innlegget dømt for grov sjikane.

Tross at Forfatterforeningen ikke har mottatt mange henvendelser fra forfattere om denne typen sjikane, har styret opplevd det som viktig å bidra til at alle kunstners ytringsrom ivaretas. Det må skje gjennom å forebygge hatefulle ytringer, og selvfølgelig uten at ytringsfriheten begrenses.

Norske dansekunstnere (NoDa) ønsket at kunstnerorganisasjonene skulle uttrykke sin støtte da de opplevde at Ytringsfrihetskommisjonen som ble nedsatt i 2020 ikke i tilstrekkelig grad lyttet til og tok innover seg disse erfaringene. I den anledning ble det formulert et opprop (som altså ikke er tilsvarende innspillet fra NoDa til

Ytringsfrihetskommisjonen). Oppropet organisasjonene i Kunstnernettverket støttet, tok utgangspunkt i bekymringen for økende hets av kunstnere, og ønsket fra NoDa om at Ytringsfrihetskommisjonen måtte ta de reaksjonene som har kommet fra kunstnere på feltet på alvor.

For styret er det viktig å understreke at støtteoppropet Forfatterforeningen undertegnet og Norske dansekunstneres forening sitt innspill til Ytringsfrihetskommisjonen er to ulike tekster. Oppropet som Forfatterforeningen signerte var et opprop som ble sendt på sirkulasjon til kunstnerorganisasjonene, som kom med mindre endringsforslag. Formålet med støtteoppropet var å vise solidaritet med kunstnere som opplever hets, trakassering og trusler.

I ettertid har det så oppstått store diskusjoner, både blant Forfatterforeningens medlemmer og andre, om hva som er det reelle innholdet i dette oppropet og om hvorvidt Forfatterforeningen burde ha skrevet under på det. Styret ønsker å knytte noen kommentarer til dette. Noen har vært opptatt av at både forfattere, og andre kunstnere, må kunne tåle kritikk. Det stiller styret seg helhjertet bak. Kritikk er nødvendig, og ønskelig. Hat, trusler og trakassering handler om noe annet.

Det er ingen tvil om at veksten i sosiale medier og digitale plattformer har gjort det mulig for enhver med tilgang til en datamaskin å nå mange med sine ytringer. Det har utvidet ytringsrommet og det har i en rekke sammenhenger styrket ytringsfriheten. Flere forfattere og aktivister i Belarus har påpekt hvor stor betydning det har å kunne spre informasjon fort og til mange, og at økt oppmerksomhet kan gi en form for beskyttelse.

Norge ligger på topp i alle ytringsfrihetsindekser, men det er blitt et hardere ytringsklima i en del sammenhenger og tilgangen til ytringsrommet er ulik. Å fjerne fra samfunnsdebatten alt som kan lede til hardere fronter og et enda tøffere klima er ikke mulig og heller ikke alltid ønskelig. Men hets, trakassering og trusler gjør at enkelte slutter å ytre seg, og ikke tør ta på seg politiske og offentlige verv. Det er et demokratisk problem. Disse tendensene ønsker Forfatterforeningen å jobbe aktivt mot. Vi anså støtten til oppropet som en videreføring av dette arbeidet.

Medlemmene i Den norske Forfatterforening vil ha ulike syn på hvordan ytringsfriheten skal ivaretas. Styret i DnF har i denne omgang kun ønsket å presisere

at formålet med støtteoppropet var å vise solidaritet med kunstnere som opplever hets, trakassering og trusler, og at styret gjennom å underskrive på oppropet ønsket å styrke ytringsfriheten til kunstnere som synes det er vanskelig å fortsette med arbeidet sitt på grunn av hatmeldinger, hets og trusler. Men meningen har aldri vært å svekke noens ytringsfrihet. Kunstnerisk ytringsfrihet – og tilgang til ytringsrommet – kommer til å være tema på Forfatterforeningens medlemsmøte til høsten.

Styret

Heidi Marie Kriznik (leder)

Amalie Kasin Lerstang (nestleder)

Ingvild Holvik

Jens M. Johansson

Sandra Lillebø

Mathias R. Samuelsen

Peter Strassegger

Håvard Syvertsen

Disse kunstnerorganisasjonene støtter oppropet:

Norske Billedkunstnere ved styreleder Ruben Steinum

Norske Dramatikeres Forbund ved forbundsleder Monica Boracco

Norske Kunsthåndverkere ved styreleder Hanne Øverland

Forbundet Frie Fotografer ved styreleder Thale Fastvold

Grafill ved daglig leder Lene Renneflott

Den norske Forfatterforening ved leder Heidi Marie Kriznik

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere ved leder Alexander Løken

GramArt ved daglig leder Marius Øvrebø-Engebøen

Creo ved forbundsleder Hans Ole Rian

Norsk Komponistforening ved styreleder Jørgen Karlstrøm

NOPA – Norsk forening for komponister og tekstforfattere ved styreleder Ole Henrik Antonsen

Norsk Skuespillerforbund ved forbundsleder Knut Alfson

Norsk Filmforbund ved forbundsleder Elisabeth O. Sjaastad

Norske Filmregissører ved forbundsleder Marianne Kleven

Her finner du relaterte saker:

<https://www.forfatterforeningen.no/artikkel/derfor-skrev-de-15-organisasjonene-under-pa-oppropet/>

<https://www.forfatterforeningen.no/artikkel/styret-sender-oppropet-ut-til-avstemning-blant-medlemmene/>

<https://www.forfatterforeningen.no/artikkel/jacobsen-melder-seg-ut-av-dnf-etter-opprop/>

<https://www.forfatterforeningen.no/artikkel/her-er-dnfs-svar-pa-aftenpostens-lederartikkel/>

<https://norskedansekunstnere.no/>